

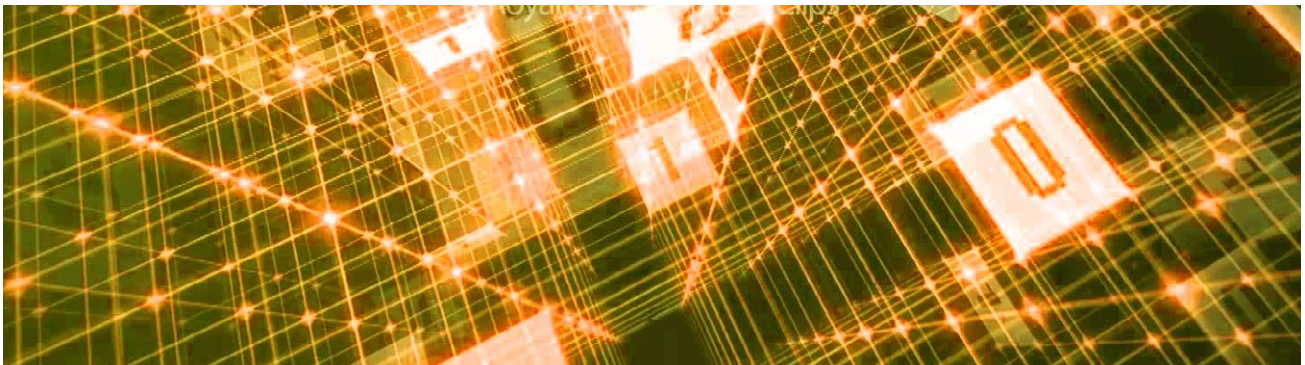
نیاز به

نرم افزارهای جدید حسابرسی

بررسی موردی نرم افزار ACL

عباس وفادار / حسابدار رسمی

علی بلالی / کارشناس ارشد فناوری اطلاعات

شکل سنتی قادر به حسابرسی تمامی وقایع اقتصادی سازمان‌ها به دلیل حجم زیاد آن‌ها نیست و این امر موجب می‌شود، حسابرسی مبتنی بر ریسک به طور نمونه‌ای انجام شود که با تعریف جامع حسابرسی در تناقض است.

نیاز به سیستم‌های حسابرسی جدید در دنیا باعث شد تا تلاش‌هایی در این زمینه توسط تیم‌های مختلف انجام شود که منجر به تولید نرم افزارهای ACL¹ و IDEA² شده که به ترتیب متعلق به کانادا و آمریکا است. این دو نرم افزار در صد بزرگی از

فعالیت‌ها و وقایع اقتصادی آن‌ها بیش از پیش احساس می‌شود. اما متأسفانه هنوز سیستم حسابرسی جامعی که بتواند برطرف کننده‌ی نیاز حسابرسان ایرانی باشد طراحی نشده و همین امر باعث شده است حسابرسان ایرانی به استفاده از روش‌های حسابرسی سنتی محدود باشند و در خلاء بازار نرم افزارهای تخصصی حسابرسی، از نرم افزارهایی مانند اکسل استفاده کنند. این نوع استفاده از نرم افزارهای عمومی باعث خطاهای بسیاری در طی فرایند حسابرسی می‌شود. حسابرسی به

حرکت از حسابداری سنتی به سمت سیستم‌های جدید حسابداری از تحولات بزرگ دهه‌ی اخیر در حوزه‌ی مالی به حساب می‌آید. ورود نرم افزارهای قدرتمند حسابداری در سازمان‌های مختلف، به تسهیل در فعالیت‌های مالی سازمان‌ها منجر شده است. این نرم افزارها امروزه قادر هستند تا حجم زیادی از تراکنش‌های مالی را پشتیبانی کنند و زیربخش‌های مختلف سازمان‌ها را به هم متصل کنند. از طرف دیگر، نیاز به حسابرسی سازمان‌ها به منظور اثبات ادعاهای مربوط به

سهم بازار را به خود اختصاص داده‌اند. در این مقاله نرم‌افزار ACL به عنوان معروف‌ترین نرم‌افزار حسابرسی، از جهت میزان کاربردی بودن در حسابرسی ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد و مزایا و معایب آن از دیدگاه‌های مختلف مطرح می‌شود. همچنین، انتظارات از یک نرم‌افزار حسابرسی مطرح می‌شود و با نرم‌افزار ACL مقایسه می‌شود.

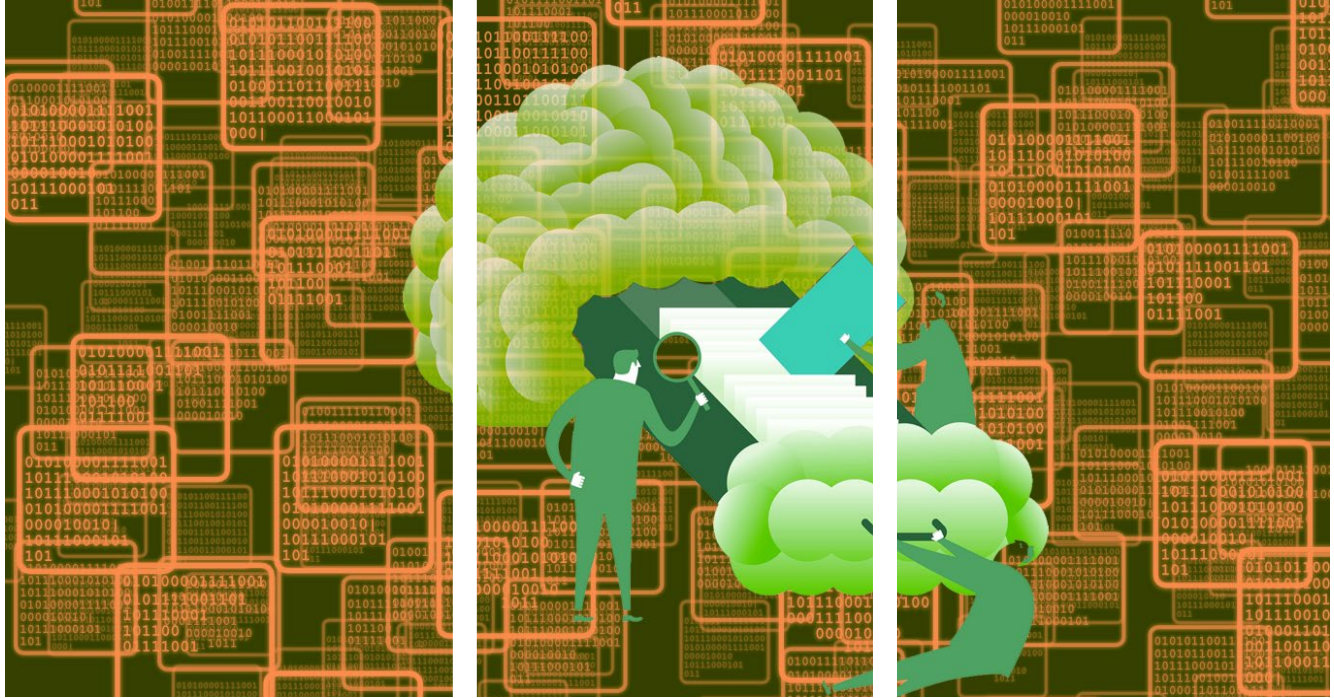
۱. انتظارات از نرم‌افزار حسابرسی

با توجه به حجم زیاد تراکنش‌های مالی سازمان‌ها، حسابرسی سنتی بسیار زمان‌بر است. از سوی دیگر، بدون استفاده از نرم‌افزارهای تخصصی حسابرسی، انجام آزمون‌های مختلف حسابرسی می‌تواند با خطاهای محاسباتی نیز همراه باشد. در جدول یک، انتظارات از یک نرم‌افزار حسابرسی

جامع بیان شده و مشخص می‌کند این نیاز را نرم‌افزار ACL برآورده می‌کند یا خیر. همان‌طور که جدول یک نشان می‌دهد، انتظارات از یک نرم‌افزار حسابرسی، بسیار فراتر از نرم‌افزار ACL است. در ادامه، مواردی که نرم‌افزار ACL قادر به انجام آن نیست یا در آن ضعف دارد، با جزئیات بیشتر، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول ۱: انتظارات از یک سیستم حسابرسی

انتظارات	نرم‌افزار ACL
نمایش چرخه‌های حسابرسی و آزمون‌های هر چرخه	خیر
استخراج خودکار اطلاعات از نرم‌افزارهای حسابداری ایرانی	خیر
شناسایی استثناها	بله
کمک در انجام عملیات محاسباتی زمان‌بر و تکراری	بله
بررسی صددرصد داده‌ها	بله
اشتراک‌گذاری اطلاعات	بله (فقط نسخه سرور)
بایگانی اطلاعات دوره‌های مالی مختلف	نیمه خودکار
توانایی مدیریت و تجزیه و تحلیل داده‌های با حجم بالا	بله
تهیه کاربرگ‌های مختلف	خیر
حسابرسی مستمر	بله
رابط کاربری نرم‌افزار حسابرسی	ضعیف
میزان تخصص مورد نیاز برای کار با نرم‌افزار	نیاز به تخصص بالا در زمینه برنامه‌نویسی
خرید و پشتیبانی	هزینه بالا و بدون پشتیبانی

۱-۱: نمایش چرخه‌های حسابرسی و آزمون‌های هر چرخه

با توجه به فرایندهای مشخص در حسابرسی، می‌توان اجرای حسابرسی چرخه‌های مختلف را به کاری نیمه‌خودکار تبدیل کرد. به عبارت دیگر، نرم‌افزار حسابرسی باید بتواند آزمون‌های حسابرسی این چرخه‌ها را از قبل در خود جای دهد و در زمان نیاز حسابرس، خدمات لازم را به وی ارائه کند. این کار جدا از این‌که می‌تواند اجرای آزمون‌های حسابرسی کامل چرخه‌ها را تضمین کند، قادر است سرعت اجرای حسابرسی چرخه‌ها را نیز بالا ببرد. معمولاً حسابرسی چرخه‌ها توسط حسابرس به صورت تکراری در شرکت‌های مختلف اجرا می‌شود که می‌توان با تعریف چرخه‌ها و آزمون‌های حسابرسی مربوط به هر یک از آن‌ها، این نقیصه را برطرف کرد.

۲-۱: استخراج خودکار اطلاعات از نرم‌افزارهای حسابداری ایرانی یکی از موارد بسیار زمان‌بر برای حسابرس، جابه‌جایی اطلاعات (ورود و خروج) بین نرم‌افزار

حسابداری و نرم‌افزارهای دیگر برای انجام کنترل‌های محاسباتی مختلف حسابرسی است. با توجه به این‌که بیش از ۸۰ درصد نرم‌افزارهای حسابداری در ایران متعلق به چند شرکت هستند، می‌توان رابط مستقیمی به پایگاه داده آن نرم‌افزارها ایجاد کرد که از ورود و خروج اطلاعات توسط حسابرس جلوگیری شود. این کار علاوه بر بالا بردن سرعت، دقت را نیز افزایش می‌دهد.

۳-۱: اشتراک‌گذاری اطلاعات

از آن‌جایی که کار حسابرسی به صورت گروهی در شرکت‌ها انجام می‌شود، نیاز به اشتراک‌گذاری اطلاعات بسیار ضروری است. ممکن است، اجرای یک آزمون خاص حسابرسی، نیاز به چند حسابرس داشته باشد که توسط اشتراک‌گذاری اطلاعات این کار با سرعت و دقت بالا حاصل می‌شود. نسخه‌ی کلاینت client نرم‌افزار ACL، قابلیت به اشتراک‌گذاری داده‌ها را ندارد و در نسخه‌ی سرور server این نرم‌افزار نیز اطلاعات باید از روی کلاینت‌ها به سرور انتقال یافته تا شرایط

اشتراک‌گذاری فراهم شود.

۴-۱: بایگانی اطلاعات دوره‌های مالی مختلف

متأسفانه در سیستم سنتی حسابرسی، خروجی آزمون‌های حسابرسی در کاربرگ‌های کاغذی ارائه می‌شود. در این حالت، فرایند ردگیری نتایج، کار دشواری است و به بررسی و پیدا کردن اطلاعات از داخل پرونده‌های مختلف نیاز است.

یکی از وظایف نرم‌افزارهای حسابرسی، بایگانی الکترونیکی اطلاعات است. این کار مزایای فراوانی برای حسابرسی ایجاد می‌کند که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

- حسابرسان در دوره‌های مالی بعد، به راحتی می‌توانند با بررسی فایل الکترونیکی، به اطلاعات دوره‌ی قبل دسترسی داشته باشند.
- قابلیت ردگیری فرایند آزمون‌های انجام شده و نتایج حاصله در بسیاری از موارد امکان‌پذیر می‌شود. با استفاده از این ویژگی، می‌توان در زمان وجود مشکل، نتایج را به راحتی بررسی کرد.

• تمامی فرایندها و گام‌های لازم برای رسیدن به نتایج توسط حسابرسان ذخیره می‌شود که کار حسابرس را برای دوره‌ی مالی آتی، بسیار ساده‌تر می‌کند و حسابرس به پیاده‌سازی این فرایندها در دوره‌ی مالی بعد نیاز ندارد.

• نسخه پایگاه داده در هر دوره‌ی مالی بایگانی می‌شود تا در هر زمان در دسترس باشد.

این مهم در نرم‌افزار ACL به صورت خودکار انجام نمی‌شود و کاربر خود باید مدیریت دوره‌های مختلف اطلاعات را برعهده گیرد.

۱-۵: تهیه‌ی کاربرگ‌های مختلف

یکی از قابلیت‌های مورد نیاز در نرم‌افزار حسابرسی، ارائه‌ی کاربرگ‌های مختلف به همراه امکان چاپ است. تهیه‌ی کاربرگ‌ها علاوه بر بالا بردن سرعت در ویرایش اطلاعات، امکان بایگانی کردن آن‌ها را نیز فراهم می‌کند. قابلیت تهیه‌ی کاربرگ در ACL وجود ندارد و این موضوع با ترفندهای برنامه‌نویسی میسر می‌شود؛ اما نوشتن برنامه‌ای جهت کاربرگ‌های هر دوره‌ی مالی در این محیط مقرون به صرفه نیست.

۱-۶: رابط کاربری نرم‌افزار

حسابرسی

رابط کاربری نرم‌افزار ACL به صورت صفحه‌گسترده^۳ است که داده‌ها را به صورت چندین جدول نمایش می‌دهد. این رابط کاربری باعث می‌شود حسابرس در طول انجام آزمون‌های حسابرسی با تعداد زیادی از جداول مواجه شود که مدیریت آن‌ها دشوار

است. همچنین، این رابط کاربری قادر نیست تا جریان رشته‌های زیرعملیات را برای رسیدن به نتیجه‌ی نهایی نمایش دهد و کاربر مجبور است برای اجرای یک آزمون خاص، به ترتیب، رشته‌های مختلف زیرعملیات مختلف را انجام دهد تا به نتیجه‌ی نهایی برسد. البته با توجه به این که امکان اسکریپت‌نویسی در محیط ACL وجود دارد، برای اجرای هر زیرعملیات مختلف به صورت یکجا، می‌باید برنامه‌نویسی انجام شود که این مهم از تخصص بیش‌تر حسابرسان خارج است.

۱-۷: میزان تخصص مورد نیاز

برای یادگیری نرم‌افزار

همان‌طور که عنوان شد، قدرت نرم‌افزار ACL در زبان اسکریپتی آن است که نیاز است برای بهره‌برداری از این نرم‌افزار، زبان اسکریپتی آن یادگرفته شود. با توجه به سطح دانش برنامه‌نویسی حسابرسان ایرانی، متأسفانه یادگیری این زبان به راحتی امکان‌پذیر نیست. علاوه بر نیاز به تخصص بالا، اجرای یک فرایند حسابرسی به طراحی و اجرای تعداد زیادی کد اسکریپت نیاز دارد که بسیار زمان‌بر است. همچنین عدم پشتیبانی نرم‌افزار ACL تا نگارش ۹ آن از زبان فارسی و نداشتن help فارسی در نرم‌افزار، باعث می‌شود روند یادگیری این نرم‌افزار دشوارتر شود.

۱-۸: خرید و پشتیبانی

نسخه‌ی سرور نرم‌افزار ACL دارای قیمت بالایی است. از آنجایی

که مؤسسه‌های حسابرسی نیاز به تعداد زیادی از این نرم‌افزار برای حسابرسان دارند، خرید آن دشوار است. همچنین، یکی از مواردی که در خرید نرم‌افزار بسیار ضروری به نظر می‌رسد، پشتیبانی نرم‌افزار است که به دلیل تحریم‌های اقتصادی، به نظر نمی‌رسد پشتیبانی از این نرم‌افزار در شرایط کنونی در کشورمان به صورت واقعی امکان‌پذیر باشد.

نتیجه‌گیری

طراحی و پیاده‌سازی نرم‌افزار حسابرسی بومی شده، برای حسابرسان ایرانی بسیار ضروری به نظر می‌رسد. حسابرس با استفاده از چنین نرم‌افزاری می‌تواند بسیاری از آزمون‌های زمان‌بر را به سرعت و با دقت بالا انجام دهد. نرم‌افزار حسابرسی علاوه بر انجام کارهای محاسباتی زمان‌بر، باید قادر باشد حسابرس را در طول دوره‌ی انجام حسابرسی یاری کند. نرم‌افزار ACL برای انجام بعضی از آزمون‌های حسابرسی مفید است ولی کافی نیست. به طور کلی، از معایب این نرم‌افزار می‌توان به رابط کاربری پیچیده، نیاز به دانش برنامه‌نویسی، عدم تعریف چرخه‌های حسابرسی، عدم تطبیق با پایگاه داده‌های نرم‌افزارهای حسابداری ایرانی به طور خودکار، عدم پشتیبانی و قیمت بالای آن اشاره کرد.

پی‌نویس‌ها

1-www.acl.com

2- www.audimation.com

3-spreadsheet